

intangible

Digitizing Intangible Cultural Heritage

2021-1-RO01-KA220-VET-000034794

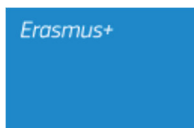
Rezultat projekta 1:

Sintetičko izvješće o stanju

Na razini zemalja projekta

Sufinancirano od strane Europske unije. Izraženi stavovi i mišljenja su samo autorovi i ne odražavaju nužno stavove Europske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Europska unija i EACEA ne mogu biti odgovoran za njih.

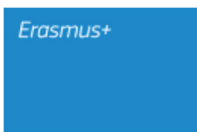
DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. IZ GLOBALNOG KRAJOLIKA U HRVATSKOJ, CIPRU, GRČKOJ, RUMUNJSKOJ

Zbog potrebe da kultura ostane dostupna i, kao rezultat toga, uključi javnost na nove i inventivne načine, digitalizacija kulturne baštine postala je glavni pristup koji se koristi tijekom pandemije i sve je vitalnija u današnjoj Europi i njezinoj koheziji. Ovaj fenomen digitalizacije baštine transformirao je europske kulturne resurse u ključne odskočne daske prema digitalnom gospodarstvu. , s obzirom na važnost baštine i kulture za europsku koheziju i gospodarstvo, profesionalci u tom području zahtijevaju relevantne digitalne vještine i kompetencije kako bi se nosili s brzim tempom inovacija.

Najvažnije smjernice u pogledu digitalizacije nematerijalne kulturne baštine (ICH) nalaze se u Osnovnim tekstovima Međunarodne konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (UNESCO, 2003.), koja je referentni dokument za svako profesionalno bavljenje ICH. Za razliku od materijalne kulturne baštine, nematerijalna je kulturna baština na neki način promjenjiva, bez opipljivosti, a jednako je materijalna, jednako važna. Zbog svoje nedokučive specifičnosti, ICH je još veći izazov kao polje rada i zato je ključno koristiti metode digitalizacije kako bi se postiglo njegovo očuvanje.

U današnje vrijeme tehnološki napredak omogućuje alate za digitalizaciju i digitalizaciju jednostavne za korištenje; kako bi se kapitalizirale te prednosti digitalne revolucije, zemlje diljem svijeta trenutačno provode strateške planove digitalizacije u različitim sektorima. Iako ne uživa slično priznanje u različitim geopolitičkim regijama, kulturna baština je važno područje koje uključuje takve nacionalne strategije. Glavni razlog važnosti digitalizacije kulturne baštine je opasnost od gubitka, a to je izvorna i stalna motivacija cijele filozofije očuvanja kulturne baštine pod UNESCO-om. I materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu nacionalne i međunarodne vrijednosti potrebno je staviti pod zaštitu, jer su krhki resursi, uvijek pod utjecajem vremena, prirodnih katastrofa ili katastrofa izazvanih čovjekom. Ova ugrađena krhka priroda kulturne baštine i raspoloživi kapaciteti za njezino virtualno pohranjivanje za budućnost snažna su motivacija za nacionalne programe usmjerene na digitalizaciju kulturne baštine.

U smislu općeg gotovo globalnog instrumenta upravljanja provedbom digitalizacije ICH-ana razini zemlje, najvažniji je sustav nacionalnih inventara koji imaju

snažnu institucionalnu, normativnu pa čak i političku vrijednost budući da su stvoreni izravno na temelju zahtjeva UNESCO konvencije iz 2003. Ti bi popisi trebali odražavati raznolikost nematerijalne kulturne baštine prisutne na teritoriju dotične države, a zajednice, skupine i relevantne nevladine organizacije trebale bi uključivo sudjelovati u popisivanju. Tijekom posljednjih godina, mehanizam Konvencije UNESCO-a iz 2003. pokušava identificirati bolje načine za međukulturnu komunikaciju i promicanje aktivnosti zaštite diljem svijeta, te za stvaranje izravnijeg uključivanja ljudi i zajednica u provedbu Konvencije. Jedno nedavno razmatrano rješenje za ovaj cilj je izgradnja internetske platforme za razmjenu i širenje iskustava zaštite među nacionalnim odjelima. Stvaranje online platforme iskoristilo bi sve prednosti digitalne komunikacije: šire sudjelovanje baštinskih zajednica izvan službene komunikacije države; neograničena i izravna razmjena informacija o ICH; korištenje široko dostupne tehnologije; poboljšana vidljivost popisa UNESCO-ve konvencije iz 2003.*

HRVATSKA

Republika Hrvatska provodi aktivan pristup valorizaciji, inventarizaciji, dokumentiranju i promicanju nematerijalne kulturne baštine kroz svoje kulturne ustanove i javna tijela. Ratifikacija UNESCO-ve Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine 2005. godine smatra se preokretom kada je uloga nematerijalne baštine zauzela snažnije mjesto u nacionalnim politikama. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske središnje je provedbeno tijelo Konvencije iz 2003. godine i do sada je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske upisalo više od 160 nematerijalnih kulturnih dobara, od čega je 17 upisano na tri UNESCO-va popisa nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Upišani spisi rezultat su suradnje Ministarstva kulture i medija, točnije Uprave za zaštitu kulturne baštine i Službe za UNESCO zajedno s Hrvatskim povjerenstvom za UNESCO, Povjerenstvom za nematerijalnu baštinu, kao i stručnjaci iz raznih znanstvenih institucija i nositelji tih tradicija.

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na: istraživanje, ispitivanje, praćenje, evidentiranje, arhiviranje i promicanje kulturne baštine; vođenje središnje informacijsko-dokumentacijske službe; određivanje karakteristika

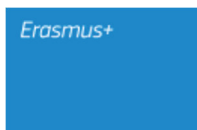

zaštićenih kulturnih dobra; određivanje mjera za utvrđivanje programa javnih potreba u području kulture u Republici Hrvatskoj; skrb, usklađivanje i nadzor nad programima financiranja zaštite kulturne baštine; osnivanje i nadzor ustanova nadležnih za rad pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju restauratorske, konzervatorske i druge poslove zaštite kulturne baštine; osiguranje uvjeta za obrazovanje i osposobljavanje stručnjaka za poslove zaštite kulturne baštine; određivanje namjene, uvjeta za korištenje kulturnog dobra i upravljanja kulturnim dobrom u skladu s propisima; određivanje posebnih uvjeta građenja potrebnih za zaštitu kulturne baštine; obavljanje inspeksijskih poslova zaštite kulturne baštine.

Na inicijativu i u dogovoru s Hrvatskim povjerenstvom za UNESCO, 2002. godine osnovano je prvo posebno Povjerenstvo za nematerijalnu kulturnu baštinu pri Ministarstvu kulture. Članovi povjerenstva su etnolozi, vanjski suradnici iz znanstvenih instituta, fakulteta i muzeja, stručnjaci za hrvatsku tradicijsku kulturnu baštinu. Zadaća Povjerenstva je predlaganje mjera za zaštitu, očuvanje i promicanje nematerijalne kulturne baštine kao što su odabir, razmatranje i priprema prijedloga za upis nematerijalnih kulturnih dobara u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Odbor usvojene programe i prijedloge dostavlja ministru kulture i medija.

Svake godine putem javnih poziva Ministarstvo kulture i medija podupire niz aktivnosti kojima se osigurava dugoročno uključivanje nematerijalne baštine u formalno i neformalno obrazovanje, razvojne projekte, adekvatnu ponudu tradicijskih proizvoda na tržištu, razna istraživanja i dokumentacijske aktivnosti, planiranje održivog razvoja, razvoj kreativnih pristupa baštini itd. Ovaj proces također uzima u obzir nužnost i potrebu uključivanja različitih sektora i svih razina društvenih tijela u cjelini u niz aktivnosti planiranja i provedbe. mjerama zaštite; Očuvanje nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj provodi se sustavno i uz uključivanje svih stručnih razina, uz aktivno sudjelovanje lokalne, općinske i regionalne zajednice, kao i relevantnih dionika.

Visokoškolske programe iz područja vezanih uz zaštitu i upravljanje ICH-om nudi Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet u Zagrebu,

Odjel za etnologiju i kulturnu antropologiju; Sveučilište u Zagrebu, Fakultet Hrvatskih studija; Zagreb Sveučilište u Zadru, Odjel za etnologiju i antropologiju i dr.

Kako su neki od ciljeva UNESCO–ve konvencije iz 2003. podizanje svijesti javnosti o vrijednosti i krhkosti nematerijalne baštine, koja je izložena nizu različitih društveno–povijesnih utjecaja koji dovode do njezina nestajanja, osmišljen je niz izložbi s ciljem predstavljanje nematerijalne kulturne baštine Hrvatske na popisima UNESCO–a, kao vrlo vrijedan doprinos očuvanju nematerijalne kulturne baštine. Smjernice za digitalizaciju kulturne baštine izrađene su u sklopu projekta „e–Kultura – Digitalizacija kulturne baštine“ sufinanciranog u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.– 2020. iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Ministarstvo kulture i medija realiziralo je projekt u suradnji s Hrvatskom radiotelevizijom, Hrvatskom državom. Cilj Smjernica za digitalizaciju kulturne baštine je uspostaviti i poticati sustavan i jedinstven pristup digitalizaciji građe u kulturnim ustanovama te stvoriti jedinstvene i usklađene norme i specifikacije u pogledu procesa i parametara digitalizacije.

Primjeri ICH projekata digitalizacije u Hrvatskoj:

Hrvatski državni arhiv – Hrvatski arhiv su u kontinuiranom procesu digitalizacije matičnih knjiga i raznih drugih zapisa i stavljanja ih na raspolaganje putem svoje online digitalne arhive ARHiNET (Središnji državni registar arhivskih fondova i zbirke Republike Hrvatske). ARHiNET je središnja državna evidencija arhivskog gradiva koju vodi Hrvatski državni arhiv. On–lineregistar sastavni je dio sustava ARHiNET i omogućuje pristup podacima o arhivskom gradivu koje se čuva u državnim i drugim arhivima te drugim ustanovama koje posjeduju arhivsko gradivo.

Institut za etnologiju i folkloristiku središte je za etnološka, kulturnoantropološka, folkloristička, etnomuzikološka i slična znanstvena istraživanja, s naglaskom na interdisciplinarnim i transdisciplinarnim kritičkim istraživanjima kulture, u potpunosti obuhvaćajući tradicionalne, pučke, svakodnevne i druge aspekte i artikulacije. Zavod posjeduje bogatu knjižnicu i zbirku etnografske građe, u kojoj se čuva niz rukopisnih zbirki, audio i video zapisa, fotografija i filmova. Djelatnost Instituta obuhvaća empirijska i teorijska istraživanja; prikupljanje i kritična obrada podataka te osiguranje njihove dostupnosti; pisanje, izlaganje na skupovima i objavljivanje znanstvenih

i stručni rad; sudjelovanje u visokom obrazovanju i obrazovnim projektima; izdavanje dijelova pripremljenog materijala u tiskanom i elektroničkom obliku te na CD–ui DVD–u; usluge specijalizirane knjižnice i sl.

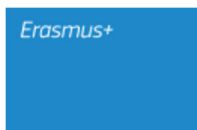
Putem Digitalnog repozitorija Instituta za etnologiju i folkloristiku Institut skrbi o jedinstvenoj zbirci dokumenata (tekstualni, notni, zvučni, video, foto) o tradicijskoj i suvremenoj kulturi i društvu putem dokumentacijske službe. Datoteke su istraživačima i drugim korisnicima dostupne online putem digitalne platforme – repozitorija (dief.eu) koja je pripremljena s ciljem povezivanja sličnih institucija i jednostavne razmjene podataka.

Projekt “Digitalizacija kulturne baštine”–Portal eKultura razvijen je u sklopu projekta eKultura „Digitalizacija kulturne baštine“ financiranog iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu provedbe Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014.–2020.“.Projektprovodi Ministarstvo kulture i medija u suradnji s partnerskim institucijama, Hrvatskim državnim arhivom, Hrvatskom radiotelevizijom, Muzejom za umjetnost i obrt te Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu. Cilj Projekta je doprinijeti povećanom korištenju informacijsko–komunikacijskih tehnologija u komunikaciji građana i javne uprave uspostavljanjem informacijskog sustava za koordinaciju komunikacije te razvojem središnjeg programskog rješenja u sektoru kulturne baštine (<https://ekultura.hr/>).

ICARUS HRVATSKA je neprofitna udruga koja se bavi istraživanjem povijesne baštine, promicanjem dostupnosti arhivskih izvora kroz suvremene tehnologije te razvijanjem međuinstitucionalne i međunarodne suradnje na području kulturnog, znanstvenog i stručnog djelovanja. Jedan od projekata koje je nedavno proveo ICARUS bio je *BoostDigiCulture –održivi okvir za poboljšanje digitalnog usavršavanja odraslih kulturnih Stručnjaka (2022.–2023.).**

CIPAR

Republika Cipar ratificirala je konvenciju 2006. Ciparsko nacionalno povjerenstvo za UNESCO osnovano je kao izravan rezultat konvencije. Organizacija koja koordinira s drugim

vladini i nevladini akteri, rade na arhiviranju i drugim srodnim materijalima.

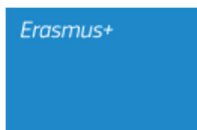
Ciparsko nacionalno povjerenstvo za UNESCO je tijelo stvoreno posebno za ove zadatke. Koordinira s Kulturnim službama Ministarstva obrazovanja, kulture, sporta i mladeži Cipra i Ciparskim istraživačkim centrom. Također postoji niz nevladinih organizacija koje ove aktivnosti provode odvojeno, ali u kontaktu s vladinim tijelima (npr. Gradski muzej Leventis, Muzej narodne umjetnosti, Cyprus Handcraft Service).

Postoji inventar kojim upravlja Ciparski istraživački centar; omogućuje vladinim i nevladinim institucijama stvaranje unosa u inventar. Također predstavlja priliku za razmatranje mogućih nominacija za UNESCO-ov reprezentativni popis ICH-a čovječanstva. Web stranica se prije suočavala s problemima i prije je bila kritizirana. Znatno je poboljšana (<http://www.unesco.org.cy/>).

Godine 2013. Ciparsko tehnološko sveučilište osnovalo je Laboratorij za istraživanje digitalne baštine s jednim vrlo ključnim ciljem: istraživanjem digitalizacije, dokumentiranja, arhiviranja i promicanja materijalne i nematerijalne kulturne baštine Cipra. Danas, Digital Heritage Research Lab služi kao koordinator za tri značajna europska istraživačka programa i sudjeluje kao partner u pet dodatnih sličnih značajnih inicijativa.

Istraživanje ustanove usmjereno je na četiri tematska područja, evidentiranje, pristup, upravljanje i očuvanje dobara kulturne baštine. Neki od primjera su: istraživačka suradnja o korištenju i utjecaju digitalizacije u području očuvanja kulturne baštine i sjećanja na prošlost; metode za 2D/3D digitalizaciju kulturne baštine kao što su razvoj sustava, velike baze podataka, virtualni prikazi, 3D vizualizacije; digitalizacija audiovizualnih zapisa; standardi u digitalnoj kulturnoj baštini; upravljanje znanjem i pamćenjem; semantičko obogaćivanje artefakata, kodiranje metapodataka, zaključivanje i zaključivanje; rad interaktivnih tehnologija koje omogućuju interakciju korisnika sa sadržajem; razvoj novih aplikacija i nadogradnji postojećih skupova znanja i podataka; udomljavanje novih istraživačkih projekata; organiziranje aktivnosti, događanja, seminara i konferencija za raspravu o novim temeljnim istraživačkim sposobnostima; korištenje i ponovno korištenje digitaliziranih zbirki.

Nakon što je formiran popis ICH-a, pokrenut je niz javnih inicijativa (kako od strane nevladinih organizacija, tako i od strane pojedinaca i zajednica) kako bi se stvorili unosi koji će biti prezentirani UNESCO-u. Osim,

zajednice su izravno uključene u ICH aktivnosti i kao dio turizma, ali i kao dio njihovog svakodnevnog života. Grassroot projekti širenja, komercijalizacije, hibridizacije, popunjavanja jaza između akademskih inicijativa i inicijativa male zajednice, digitalni arhivi obitelji/zajednice: http://www.unesco.org.cy/ProgrammesIntangible_Cultural_Heritage_of_Cyprus,EN-PROGRAMMES-04-02-03,EN.

Primjeri ICH projekata digitalizacije na Cipru:

Virtualni muzej plesa – Folklorni plesovi <http://andreasaristidou.com/CYdigitization.html>

Imaging centar za arheologiju i kulturnu baštinu – slike, fotografije <https://www.cyi.ac.cy/index.php/education/phd-programs/digital-cultural-heritage.html>

SCHEDAR – Očuvanje kulturne baštine plesa kroz proširenu stvarnost <http://digiphotolab.survey.ntua.gr/?project=terpsichore-transforming-intangible-folkloricperforming-arts-into-tangible-choreographic-digital-objects>

Digitalna kulturna baština – slikovni centar za arheologiju i kulturnu baštinu <https://castorc.cyi.ac.cy/research/digital-cultural-heritage>

V-MusT.net: Transnacionalna mreža virtualnog muzeja <https://www.cyi.ac.cy/index.php/starc/research-information/completedprojects/v-must-netvirtual-museum-transnational-network.html>

Profil aplikacije metapodataka za opis digitalnih folklornih izvora na razini zbirke <https://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/10797/13715>

–Javna i kreativna upotreba metapodataka nematerijalne kulturne baštine (na primjer, potaknuta nedavnim ograničenjima vezanim uz COVID-19):

http://www.unesco.org.cy/ProgrammesIntangible_Cultural_Heritage_of_Cyprus,EN-PROGRAMMES-04-02-03,EN

–ICH (etnografske) izložbe u digitalnom prostoru ili konvencionalne izložbe uz korištenje digitalnih izvora (multimedijske izložbe), uloga digitalnih medija u etnografskim muzejima: <https://www.visitcyprus.com/index.php/en/discovercyprus/rural/muzeji-galerije>; <http://foodmuseum.cs.ucy.ac.cy/web/guest/home>;

https://www.instagram.com/explore/locations/274150229/cyprus-museum/?utm_source=ig_embed&ig_rid=3a5f0110-f6a8-492f-8312-016711b8bf8f&ig_mid=4F528131-8F88-4BBB-9F95-FB56313B029E ;

<https://www.instagram.com/cyprusfolkartmuseum/>

EIKONOLOGION: služi kao digitalni repozitorij Cipra za njegovo prirodno i kulturno blago. Akademski istraživači i studenti sada mogu postavljati vlastite ikonografske sadržaje na ovu globalnu mrežu. Služi kao istraživački alat za studente, širu javnost i globalnu akademsku zajednicu. EIKONOLOGION je ključni alat za upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom Cipra i daje studentima poslijediplomskog studija UCY i drugih sveučilišta priliku da steknu stručnost u ovom području. Zaklada Anastasios G. Leventis i Zaklada Total Energies su pokrovitelji ovog projekta.

FLORA CIPRA: Sadrži popis autohtone flore Cipra i Sredozemlja. Kako bismo upoznali i koristili te biljke u javnom i privatnom uređenju krajolika i spriječili da tradicionalni pogled na naše povijesne centre, izgrađene i prirodne krajolike ne bude izmijenjen suvremenom invazijom tropskih i subtropskih biljaka i drugih, nastoji se podići odgovarajuću svijest i osjetljivost među ljudima Cipra i svih Mediteranaca. Mnoge organizacije, naime Ministarstvo poljoprivrede, ruralnog razvoja i okoliša, Zaklada Total Energies i Zaklada Anastasios G. Leventis, financirale su ovu inicijativu.

UNESCO–vaktedra za digitalnu kulturnu baštinu na Ciparskom tehnološkom sveučilištu osnovan je na Odjelu za elektrotehniku, računalno inženjerstvo i informatiku na Ciparskom tehnološkom sveučilištu (CUT) 2018. Osnivanje katedre na Tehnološkom sveučilištu međunarodno je priznanje važnog doprinosa Laboratorija za istraživanje digitalne baštine Ciparsko tehnološko sveučilište u području digitalizacije, očuvanja i promicanja kulturne baštine čovječanstva. Glavni cilj ove jedinstvene Katedre je definirati, proširiti i provesti program istraživanja digitalne baštine koji će unaprijediti UNESCO–ov program kulturne baštine u široj regiji.

Katedra provodi opsežan program podizanja svijesti i projekata dijeljenja znanja o ulozi digitalne kulturne baštine (DCH) u regiji istočnog Mediterana i šire. Osim toga, uvodi model DCH nastavnog plana i programa ('Cultural Informatics') na strukovnoj, dodiplomskoj i poslijediplomskoj razini i proširuje dostupnost tečajeva, nastavne i studentske sadržaje za studente na međunarodnoj razini putem najsuvremenijeg e–učenja. Nositelj katedre je dr.

Marinos Ioannides, direktor Laboratorija za istraživanje digitalne baštine, osnovanog 2013., Odjel za elektrotehniku, računalno inženjerstvo i informatiku na Ciparskom tehnološkom sveučilištu (<https://digitalheritagelab.eu/>).*

GRČKA

Grčka je država stranka UNESCO–ve konvencije iz 2003. od 2007. Uprava za suvremena kulturna dobra i nematerijalnu kulturnu baštinu (MCAandICH) Ministarstva kulture i sporta, kao i Nacionalni znanstveni odbor za nematerijalnu kulturnu baštinu, primarni su organizacije odgovorne za provođenje Konvencije. Također je utvrđeno kako će se Konvencija provoditi. Ova Uprava nadzire opće planiranje kao i provedbu brojnih aktivnosti za očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara navedenih u raznim katalozima i Nacionalnom indeksu nematerijalne kulturne baštine Grčke (EEAPKE) u skladu s relevantnim odredbama UNESCO–ve konvencije. Opsežan okvir za upravljanje i očuvanje baštine, uključujući i živu baštinu, daje Zakon o zaštiti starina i kulturne baštine općenito (2002.).

Iako ne postoje posebni programi osposobljavanja za upravljanje nematerijalnom kulturnom baštinom, mnoga sveučilišta i druge visokoškolske ustanove počinju podučavati ovu temu, a Uprava MCA&ICH razgovarala je o tim pitanjima sa sveučilišnim osobljem, istraživačima i studentima poslijediplomskih studija. Također, Uprava je organizirala konferenciju o izgradnji kapaciteta za više od 40 djelatnika Ministarstva koji su uključeni u provedbu Konvencije. Helenski centar za istraživanje folkloru, Atenska akademija, kao i niz drugih instituta, folklornih i kulturnih organizacija, specijaliziranih muzeja i tako dalje, svi imaju dokumentaciju pri ruci. Omogućen je javni pristup nekim od ovih arhivskih zbirki koje su digitalizirane.

Primjeri ICH projekata digitalizacije u Grčkoj:

Jedan od najvećih projekata digitalizacije kulturne baštine i povijesnih relikvija naše zemlje financiran je iz Operativnog programa „Konkurentnost, poduzetništvo i inovativnost 2014. – 2020.“ i posebno iz Prioritetne osi „Razvoj mehanizama potpore poduzetništvu“, s ukupnim proračunom (javni rashodi) od 26 milijuna eura.

Konkretno, digitalni vodiči, virtualne ture, aplikacije za pričanje priča, interaktivne obrazovne aplikacije, interaktivna kronologija, digitalni portreti i digitalne knjige posjetitelja dolaze u 53 muzeja, kazališta, knjižnica, svetih metropola s hramovima velike povijesne vrijednosti, Atenske akademije, Atene –Epidavros Festival i HELEXPO–DETH.

Pozivajući se na grčka nacionalna sredstva provedbe strategija digitalizacije ICH-a, prema Otvorenom javnom savjetovanju o dokumentu o digitalnoj transformaciji 2020.–2025., neizbježna digitalna transformacija sektora neraskidivo je povezana s autonomnim potencijalom rasta kulture.

Na poveznici umjetnosti, poslovanja i tehnologije, kulturni i kreativni sektori strateški su pozicionirani da mobiliziraju proizvodne snage u drugim sektorima proizvodnje. Promiču potražnju za specijaliziranom potrošačkom elektronikom i komunikacijskom opremom, kao i sadržajem za IT aplikacije. Kulturne i kreativne industrije ugrađene su u lance vrijednosti drugih industrija i imaju izravan utjecaj na industrije poput turizma. Osim toga, kao što je pandemija također pokazala, digitalni aspekt kulture postao je bitan kako za olakšavanje pristupa građana kulturi tako i za transformaciju strukture i rada kulturnih institucija. Tehnologija je danas ključna komponenta planiranja u svim fazama provedbe kulturne politike kao i u svim lancima vrijednosti kulturnog i kreativnog sektora.

U proteklih deset godina provedene su mnoge digitalne inicijative i projekti koji su ojačali položaj Grčke na karti digitalne kulture. Dok je financiranje kroz europske sufinancirane programe, kao što je Digital Convergence, dovelo do provedbe projekata digitalizacije povijesnih arhiva i knjižnica, umjetničkih zbirki i arheoloških zbirki, nove tehnologije u kulturi i njenom upravljanju počele su se uvoditi kao predmet istraživačkih programa i državnih projekata.

Ove inicijative uključuju web stranicu Ministarstva kulture i sporta (culture.gov.gr), digitalnu platformu Nacionalnog indeksa nematerijalne kulturne baštine (ayla.culture.gr), stalni katalog grčkih proglašanih arheoloških nalazišta i spomenika (listedmonuments.culture.gr), te web-mjesto za digitalne zbirke mobilnih spomenika (collections.culture.gr), web-mjesto za dokumentiranje, proučavanje i promicanje kulturnih aktivnosti regije (festival.culture.gr), web-mjesto i digitalni repozitorij za spomenici Akropole

Conservation Service (ysma.gr), web stranica i digitalna obrazovna platforma "Follow Odysseus" (<http://followodysseus.culture.gr/>) te web stranica za snimanje, proučavanje (drasis.culture.gr).

Potpuni popis tekućih i budućih vladinih inicijativa u vezi sa zaštitom ICH u Grčkoj možete pronaći ovdje: <https://digitalstrategy.gov.gr/sector/politismos>

DIGITALNE IZLOŽBE NACIONALNOG ARHEOLOŠKOG MUZEJA: https://www.namuseum.gr/digital_exhibition/

DIGITALNI MUZEJ AKROPOLE: <https://www.theacropolismuseum.gr/psifiako-mouseio>

"Vizualizacija čovječanstva": prva akcija Mreže muzeja suvremene kulture Ministarstva kulture Grčke:

<https://www.emst.gr/exhibitions/optikopoiontas-tin-anthropotita>

PRIJEDLOZI VLADE ZA VIRTUALNE KULTURNE POSJETE ZBOG KOVIDA-19:

<https://covid19.gov.gr/draseis-politismou/>*

RUMUNJSKA

Rumunjska je 2006. prihvatila Konvenciju UNESCO-a 2003. Ministarstvo kulture Rumunjske glavna je vladina institucija koja je upravljala pripremom ovog izvješća, putem svojih podređenih odjela i institucija koje se bave nematerijalnom kulturnom baštinom i aktivnostima UNESCO-a. Zakonom br. 26 izdana 29. veljače 2008. utvrđuje definiciju nematerijalne kulturne baštine i s njom povezanih koncepata, te opisuje posebne načine za zaštitu ove baštine u Rumunjskoj. Zakonom je također odlučeno o osnivanju Nacionalnog popisa i Nacionalnog povjerenstva za zaštitu nematerijalne kulturne baštine (sastavljeno Naredbom 2236/2008 Ministarstva kulture), te je naznačena potreba izrade Nacionalnog programa zaštite Nematerijalna kulturna baština. Također imenuje glavne institucije kojima je povjerena zaštita, dokumentiranje i promicanje nematerijalne kulturne baštine.

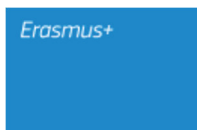
Nacionalno povjerenstvo za zaštitu nematerijalne kulturne baštine (21 član) imenuje ministar kulture na prijedlog pojedinih institucija koje se bave područjem nematerijalne kulturne baštine i srodnim područjima. Povjerenstvo vladi nudi stručnost u svim pitanjima koja se tiču zakonodavstva i upravljanja nematerijalnom kulturnom baštinom. Jedna od važnih zadaća Povjerenstva je upravljanje Nacionalnim popisom nematerijalne kulturne baštine, što uključuje primanje prijedloga novih elemenata u bilo kojem trenutku od strane zajednica, nevladinih udruga, institucija itd. Nakon analize pristiglih prijedloga, Povjerenstvo može zatražiti dodatne informacije od predlagatelja, može ponuditi savjet ili imenovati jednog ili više stručnjaka-članova Povjerenstva da zajedno sa zainteresiranim stranama rade na izradi konačnog oblika prijedloga.

Nacionalno povjerenstvo Rumunjske za UNESCO (NCR UNESCO) osnovano je na dan pristupanja Rumunjske UNESCO-u 1956. Odlukom Vlade 624/1995, Povjerenstvo je reorganizirano. Normativnim aktom utvrđuje se karakter Povjerenstva kao javne ustanove s pravnom osobnošću kojom koordinira Ministarstvo obrazovanja.

U Rumunjskoj postoji nekoliko istraživačkih institucija koje stalno provode projekte dokumentiranja nematerijalne kulturne baštine. Odjel za etnologiju OŠ „A. Philippide” Institut za rumunjsku filologiju Rumunjske akademije –Ogranak u Iasiu je istraživačka jedinica koja provodi istraživanja u području etnografije i folklora od 1968. godine, a trenutno udomljuje široku arhivu s dokumentima koji bilježe tradicionalnu kulturu istočne i sjeveroistočne Rumunjske. Institut za etnografiju i folklor ”Constantin Brailoiu” Rumunjske akademije u Bukureštu ugošćuje glavnu arhivu folklora u zemlji i okuplja široku stručnost o istraživanju tradicijske kulture u Rumunjskoj.

Nacionalni institut za baštinu glavna je središnja institucija koja provodi vladine javne politike u području kulturne baštine u zemlji. Odsjek za nematerijalnu baštinu i tradicijsku kulturu provodi programe i projekte osmišljene za očuvanje, zaštitu i promicanje nematerijalne kulturne baštine i suvremene tradicijske kulture u Rumunjskoj, kao i poduzima posebna istraživanja o glavnim pitanjima povezanim s tradicijskom kulturom, a posebno tradicijskom običaji i rukotvorine.

Neka sveučilišta uključuju studijske programe koji uključuju teme nematerijalne kulturne baštine. Program etnologije unutar Odsjeka za kulturalne studije na Književnom fakultetu Sveučilišta u Bukureštu organizira sve razine studija (prvostupnik, magistarski, doktorat) za studente

zainteresirani za diplomu etnologije. Odsjek za kulturalne studije na Književnom fakultetu Sveučilišnog centra Sjeverni u Baia Mareu koji djeluje u okviru Tehničkog sveučilišta u Cluj-Napoci nudi tečajeve u područjima etnologije, folklor, kulturne baštine i nudi diplome u okviru dva studijska programa: prvostupnika u etnologije i magistar etnoturizma i etnologije i kulturnog turizma.

Na lokalnoj razini postoji nekoliko vrsta institucija koje se bave nematerijalnom kulturnom baštinom i mogu provoditi mjere preporučene Konvencijom o zaštiti nematerijalne kulturne baštine iz 2003. godine. Te organizacije su: županijski centri za očuvanje i promicanje tradicijske kulture, županijske uprave za kulturu, lokalni etnografski muzeji. Čini se da je odgovornost za žive elemente koji postoje u dotičnoj županiji u većoj mjeri u zadaćama centara za očuvanje i promicanje tradicijskih kultura. Očuvanje, istraživanje, čuvanje, prenošenje na naraštaje, promicanje i valorizacija tradicijske kulture i nematerijalne kulturne baštine jedna je od njihovih odgovornosti.

Imajući to na umu, sljedeći odlomci pružit će pregled informacija dostupnih na web stranicama šest centara koji postoje u regiji Moldavije, što odgovara šest županija smještenih u ovom sjeveroistočnom dijelu Rumunjske: Suceava, Botoșani, Neamț, Iași, Bacău, Vaslui, Vrancea i Galați. U smislu vrste organizacije, neka od ovih županijskih središta dio su većih javnih organizacija (kulturni centri – Suceava, Galați, Vrancea, Neamț), dok su druga samostalne javne ustanove, podređene lokalnim županijskimvijećima.

Informacije koje pružaju ove web stranice mogu se strukturirati u dvije glavne kategorije: opći podaci, uključujući misiju, ciljeve, tim, podatke za kontakt i specifične informacije, povezane s poduzetim radnjama i događajima organiziranim za istraživanje, zaštitu i promicanje živa baština. Specifične informacije, koje su predmet ovog pregleda, nalaze se u različitim odjeljcima, ovisno o tome koliko su web stranice dobro strukturirane, bogate sadržajem i lake za navigaciju. Neke stranice navode informacije u dva ili tri odjeljka, bez daljnje kategorizacije; drugi imaju gumb na početnoj stranici za svaku aktivnost; i drugi predstavljaju logičnu, stablo strukturiranu bazu podataka, odražavajući glavne stupove i okvir za aktivnosti koje provode te institucije.

Nekoliko je područja široko zastupljeno i dobro dokumentirano. Jedan od njih odnosi se na zimske običaje. To je područje kojem se svake godine posvećuju događaji u svakoj županiji Moldavije, a

web stranice koje se sada analiziraju živi su dokaz kontinuiteta i vitalnosti ovih običaja, uključujući bogate informacije, uglavnom tekstove i fotografije, ali i video zapise skupina koje izvode običaje ili posvećene festivale, te dokumentarni film (o „Vălăretu“ – u Vasluiju).

Trenutno dostupni online sadržaji, u usporedbi sa stanjem prije nekoliko godina, pokazuju sve veću pozornost koja se pridaje važnosti digitalnih sredstava za očuvanje i promicanje elemenata nematerijalne kulturne baštine. Uvažavajući napredak u pronalaženju načina za bolje korištenje suvremene tehnologije i sredstava za dopiranje do javnosti, pošteno je istaknuti potrebu za daljnjim koracima prema bogatijem sadržaju, bolje strukturiranim bazama podataka i lakšoj navigaciji.

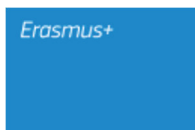
Primjeri ICH projekata digitalizacije u Rumunjskoj:

Nacionalni inventar nematerijalne kulturne baštine dostupan je na web stranici Nacionalnog instituta za zaštitu baštine koji djeluje pri Ministarstvu kulture. Također, na internetu su dostupni i drugi rezultati istraživanja stručnjaka Odjela za nematerijalnu kulturnu baštinu i tradicijsku kulturu istog zavoda, poput informacija o običajima zimovanja ili Repertoara obrtnika i tradicijskih običaja (<https://repertoriulmesterilor.patrimoni.ro/>). Web stranica e-patrimoni.ro još je jedan bogat internetski izvor posvećen svim zainteresiranima ponuditi podatke o različitim vrstama nematerijalne kulturne baštine u Rumunjskoj, bilo kao prikupljene podatke o određenim praznicima, ritualima, običajima, narodnom kalendaru, kao i knjige, albumi iz etnologije, etnografije, folkloru. Tijekom posljednjih godina, kulturni projekti koje je financirala glavna agencija za financiranje Ministarstva kulture (AFCN – Uprava Nacionalnog kulturnog fonda) nudili su bespovratna sredstva institucijama i nevladinim organizacijama koje su provele projekte dokumentiranja i promicanja nematerijalne kulturne baštine, au mnogim slučajevima ti Cilj projekata bio je učiniti svoje rezultate dostupnima vrlo širokoj publici.

Izrađena je internetska platforma za popis i prodaju tradicijskih zanata, a time i za promicanje pravih obrtnika sposobnih za stvaranje autentičnih, jedinstvenih i održivih predmeta (<https://iarmaroc.com/collections/mestesuguri>).

Ruralni muzeji iz Rumunjske(ROM. “Muzee de la sat”)

–platforma za podizanje svijesti o ruralnim muzejima diljem Rumunjske putem 3D obilaska muzeja

-ima za cilj ponuditi digitalnu radiografiju svih muzeja u ruralnom području Rumunjske, kako bi se tim muzejima pomoglo da imaju koristi od poboljšane online prisutnosti i slike. <https://muzeedelasat.ro/despre/?lang=en>

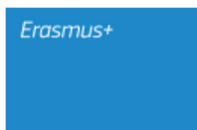
Digitalizacija kulturne baštine hrane okruga Bacău – eCULTFOOD

-projekt usmjeren na promicanje gastronomske baštine zemlje Bacău kroz očuvanje u digitalnom geografskom obliku reprezentativnih korpusa audio-vizualnih dokumenata, proizvedenih tijekom istraživačkih terenskih putovanja tijekom intervjuiranja subjekata različitih dobnih skupina iz okruga Bacău. Rezultat ovog nastojanja bilo je stvaranje digitalne platforme e-CULTFOOD kao složene baze podataka koja sadrži rezultate istraživanja s terenskih putovanja, arhive i knjižnice praksi i tradicija povezanih s hranom iz regije. http://ecultfood.ub.ro/geolocation/map/browse*

REZULTATI ISTRAŽIVANJA KOJE JE PROVEO PROJEKT INTANGIBLE

U 2022. projektni partneri proveli su anketu putem on-line upitnika s ciljem utvrđivanja specifičnih potreba i nedostataka infrastrukture i obuke u digitalizaciji arhiva ICH u četiri zemlje zastupljene u projektu, odnosno Hrvatskoj, Cipru, Grčka i Rumunjska. Upitnik je sadržavao 31 pitanje koje se odnosilo na: dob ispitanika, geografsko područje, spol, stupanj studija, radno mjesto ispitanika, informacije o arhivima nematerijalne kulturne baštine u vlasništvu ovih ustanova, njihov interes za sudjelovanje u nadolazećim tečajevima. Korišteno je nekoliko vrsta pitanja: pitanja zatvorenog tipa, pitanja otvorenog tipa, pitanja višestrukog izbora. Upitnik je bio dostupan na četiri jezika projekta, a analize prikupljenih odgovora proveli su određeni partneri u četiri zemlje.

Iako anketa nije nužno slijedila sociološko uzorkovanje, postigli smo ravnotežu u pogledu raznolikosti primljenih odgovora iz različitih geografskih područja u četiri zemlje, kao i u pogledu spola, dobi, razina studija u kojima se pojedinac tiče. osobine ispitanika. Stoga smo brzo dobili dosta informacija o mainstream temama te znanjima i interesima naše ciljane skupine kulturnih djelatnika.

U **Hrvatskoj**, upitnik je poslan posebno stručnjacima koji rade u muzejskoj djelatnosti, prvenstveno u muzejima koji u svojoj ustanovi imaju etnografsku zbirku. Svi ispitanici rade u javnim ustanovama s državnim, općinskim i županijskim financiranjem. Većina ovih institucija koristi ili sudjeluje u europskim pozivima za financiranje. Od sedamnaest institucija sudionica deset nema arhive za nematerijalnu kulturnu baštinu, a osam uopće nema digitalizirane arhive. Sedam institucija je potvrdilo da posjeduje opremu za digitalizaciju, ostale nemaju takvu infrastrukturu. Iz odgovora je vidljivo da ispitanici u kulturi prate aktivnosti na domaćoj i međunarodnoj sceni po pitanju digitalizacije kulturne baštine, te su zainteresirani za dodatno jačanje kapaciteta u tom području.

U **Cipru**, 50% ispitanika navelo je da njihove organizacije nisu digitalizirale svoju arhivu, dok je 70% odgovorilo da nije digitaliziralo svoju arhivu i ne zna hoće li se i kada pristupiti digitalizaciji. Oni koji su spomenuli postojeći proces digitalizacije svojih zapisa nisu sigurni kada bi taj zapis mogao biti operativan za korištenje i kao interni radni alat ili za otvoreni pristup. Većina sudionika izjavila je da njihova organizacija zaostaje u smislu financiranja, opreme i objekata u ovoj oblasti. 62,5% sudionika navelo je da je za njih i njihove kolege vrlo važno sudjelovanje u aktivnostima obuke o digitalizaciji nematerijalne kulturne baštine.

Prema odgovorima iz **Grčke**, doznali smo da većina ispitanika radi u ICH domeni, a većina radi u privatnom sektoru. Većina institucija u kojima ispitanici rade ima uspostavljenu bazu podataka posvećenu ICH-u. Izvori takvih baza podataka proizlaze iz kombinacije terenskog i uredskog istraživanja, stručnog kartiranja i bibliografskog istraživanja. Ti arhivi uglavnom sadrže razne vrste dokumenata (rukopise, audio-video itd.). Izvori za prikupljanje informacija za obavljanje njihove djelatnosti također su različiti: pisani dokumenti (kao što su knjige) u fizičkom ili digitalnom formatu, online izvori (društveni mediji, YouTube, različite kulturne virtualne platforme, web stranice kulturnih institucija domaćih i stranih plasman), i naravno vlastito terensko istraživanje. 53,3% ispitanika tvrdi da je njihov institucionalni zapis barem djelomično digitaliziran, 33,3% da je u potpunosti digitaliziran, a 13,3% je odgovorilo negativno, postoji koji pokazuju da je Grčka postigla značajan napredak u pogledu digitalizacije ICH-a.

Većina odgovora ukazuje da, iako ti institucionalni arhivi nisu digitalizirani, postoje nade i planovi da se to učini. S druge strane, vrlo visok postotak grčkih ispitanika (80%) odgovorilo je da ne poznaje primjere najbolje prakse i inicijative u području ICH digitalizacije. Rijetki koji su poznavali takve primjere spomenuli su web stranicu UNESCO-a, informacije o toj temi ili vladino financiranje digitalizacije kulturne baštine koje je ponudilo Ministarstvo kulture Grčke. Ispitanici su bili zainteresirani za informacije o takvim inicijativama, a posebno bi ih zanimalo o postojećim načinima digitalizacije, programima za financiranje takvih inicijativa, potrebnoj opremi, obučenom osoblju za takve projekte, inovativnim alatima digitalizacije ICH-a, kako pravilno digitalizirati i tako zaštititi ICH podatke. Inicijative za digitalizaciju, kao što su internetske arhive, digitalne knjižnice i virtualne izložbe, razvijene su kako bi se zaštitila i promicala grčka nematerijalna kulturna baština široj publici. Cilj ovih napora je osigurati očuvanje tradicionalnih praksi, običaja i izraza koji čine sastavni dio kulturnog identiteta Grčke.

U **Rumunjskoj**, svi ispitanici trenutno rade u institucijama zaduženim za očuvanje nematerijalne kulturne baštine ili vrše istraživanja, dokumentiranje, promicanje tradicijske kulture rumunjskih ili drugih etničkih skupina u zemlji. Oko 80% rumunjskih ispitanika odgovorilo je da njihova ustanova posjeduje arhivu od interesa za naš projekt (s informacijama o tradicionalnoj kulturi ili nematerijalnoj kulturnoj baštini), a većina tih arhiva nastala je počevši od izravnog rada na terenu koji je poduzela institucija domaćin tijekom godine.

Prema formatu pohranjenih dokumenata, većina ovih arhiva uključuje veliku raznolikost dokumenata (kombinacija pisanih, vizualnih, audio, video datoteka). Izvori informacija koje profesionalci koriste u svom radu uglavnom su knjige u fizičkom formatu. Kako pokazuje istraživanje, oko 50% tih arhiva uopće nije digitalizirano, dok su ostali samo djelomično digitalizirani. Gdje god je ovaj proces digitalizacije već na putu, početni trenutak seže u prošlost najkasnije u prošlo desetljeće. Za arhive koji još nisu digitalizirani, gotovo 50% predviđa planove digitalizacije u budućnosti, te ima dovoljno znanja o koracima, osoblju i opremi potrebnoj za to. Samo 40% ispitanika poznaje dobre primjere digitalizacije koji bi im mogli biti inspirativni za vlastiti rad u tom smjeru. Teme koje su označene kao interesantne sudionicima ankete su: načini povećanja vidljivosti baza podataka, digitalizacija terenskih informacija, prakse i tehnike koje se koriste u procesu digitalizacije, projekti vezani uz digitalizaciju, izvori financiranja projekata digitalizacije, informacije o digitalizaciji oprema, sredstva za oporavak dokumenata, metode i tehnike koje se koriste

u arhiviranju dokumenata, informacije o digitalizaciji arhiva, kako pravilno digitalizirati, kako se srodne institucije mogu povezati, omogućiti jednostavan pristup bazama podataka.

Zaključak. Na temelju prikupljenih odgovora kulturnih djelatnika u četiri zemlje, smatramo da digitalizacija nematerijalne kulturne baštine u ovoj regiji uzima maha, no njezina provedba ostaje u tijeku.

U tijeku su napori za dokumentiranje i očuvanje nematerijalne kulturne baštine korištenjem digitalnih tehnologija, dok su izazovi i prilike koegzistirali. Dobar dio arhiva ICH-a u tim zemljama još je daleko od iscrpne i funkcionalne digitalizacije. Također postoji priznata potreba za odgovarajućim financiranjem, tehničkim i ljudskim resursima, obrazovanjem i obukom na tom području.

